

Research Paper

Analyzing the Factors Affecting the Promotion of the Vitality of Public Spaces by Emphasizing the Role of Urban Arts from the Perspective of Citizens; Case Study: Cultural Walkway of Rasht Municipality

Afshin Amoozadeh Lichaei^{1*}, Saman Ebizadeh²

1- Assistant Prof., Faculty of Arts and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran.

2- Assistant Prof., Faculty of Arts and Architecture, Payam Noor University, Tehran, Iran.

Received: 2020/04/30

Revised: 2020/08/16

Accepted: 2020/08/18

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jupm.2022.4330

Keywords:

public space, vitality, urban arts, sidewalk, Rasht

Abstract

The vitality of public spaces is one of the main concerns of researchers. In this regard, in addition to physical and environmental factors, in global experiences, the role of urban arts in promoting the vitality of public spaces has been discussed. The main purpose of this study was to investigate the status of the cultural sidewalk of Rasht Municipality in terms of urban arts factors. A questionnaire technique was used to collect information. First, 22 primary factors were selected. In the next step, a research questionnaire was designed and distributed among the citizens of Rasht. Finally, 374 complete questionnaires were collected. The data were analyzed using statistical tests and exploratory factor analysis. The results showed that out of 22 factors studied, 14 factors were in poor condition. The art of lighting at night with the average score (3.36) was in the first place. The second place was taken by the creative design factor of sculptures and decorative volumes with an average of 3.26. The walls and murals and the beauty of the urban furniture were at the lowest level. Based on factor analysis, 15 key factors were identified. These factors fall into three groups: artistic elements (creative design of green spaces, coloring and arrangement of decorative elements of buildings, historical monuments, artistic elements, creative design of sculptures and decorative volumes, waterfront design, special and unique buildings), artistic activities (performances). Traditional, street theater, street music and festivals and public carnivals) and environmental graphics (visual and artistic charms in space, digital paintings and visual arts, mosaics and murals and murals) were included.

Citation: Amoozadeh Lichaei, A., Azadeh, S.R., Analyzing the Factors Affecting the Promotion of the Vitality of Public Spaces by Emphasizing the Role of Urban Arts from the Perspective of Citizens; Case Study: Cultural Walkway of Rasht Municipality: Journal of Research and Urban Planning, 2022; 13 (48): 121-136.

*Corresponding Author: Afshin Amoozadeh lichaei

Address: Assistant Prof of Graphic, Guilan University, Rasht, Iran.

Tell: 09128090632

Email: dr.amoozadeh@guilan.ac.ir

Extended bstract

Introduction

An essential condition for urban communities is the high level of quality and vitality of urban spaces, in a way that it allows people to enjoy social interactions. In fact, the vitality of urban spaces develops the social health of citizens. Urban art as a representative of art arising from the interior, context, and texture of any community and its people tries to merge art with the present life of people and insert aesthetics into the context of their lives. This kind of art tries to raise the attraction of urban life. As an influential and precious means, urban art has an important role in the quality of public spaces. The artistic elements that exist in urban spaces can be effective in the presence or absence of citizens in urban spaces. In fact, to determine the quality of a place, urban art should be consistent with that place and defined for that context. Unfortunately, despite having enough knowledge about the profits and advantages of the existence of urban arts in urban spaces, such works aren't seen in our country and there is lack of interaction with users of urban spaces with them. In the present project, to study the role of urban arts in improving the vitality of public spaces, the central sidewalk of Rasht was chosen as a case study.

Methodology

The present study mainly aims to investigate the role of cultural and artistic factors in the vitality of public spaces with a case study of Rasht Municipality sidewalk from the citizens' point of view. To do this, 22 factors in the field of urban arts were identified based on the study of theoretical foundations and research background. Then, based on these factors, the research questionnaire was designed. In this questionnaire, the respondents were asked to estimate the status of these factors in the cultural sidewalk complex of Rasht in the form of Likert scale (1 = very inappropriate,

2 = inappropriate, 3 = moderate, 4 = appropriate, 5 = very appropriate).

In the present study, the statistical population was the citizens who were on the sidewalk of Rasht Municipality. To determine the sample size of the study Cochran formula was applied. Since there was no exact statistical information about the statistical population of the study, the size of the population was considered to be unlimited. In Cochran formula, the sample size with the rise of population size will be a maximum of 384. Overall, 400 questionnaires were distributed among the citizens who were on the cultural sidewalk of Rasht Municipality. Then, among the collected questionnaires, 374 of them were complete and accurate which their information was entered SPSS software.

In the present study, in order to measure and analyze the data, the statistical tests in SPSS software were applied. In the descriptive findings section, using one sample t-test, the status of urban arts factors in the study area was evaluated. To determine the most effective factors in the vitality of the cultural sidewalk of Rasht Municipality, exploratory factor analysis was applied.

Results and discussion

22 factors were studied in the present study, out of which, the factor of night lighting art gained first place with an average score of 3.36. The creative design of sculptures and decorative volumes gained the second place with an average score of 3.26. Factors of historical monuments, painting, and arrangement of decorative elements of buildings, the beauty of the facades of buildings, and waterfront design with average scores of 3.18, 3.09, 3.06 and 2.93 gained third to sixth places, respectively. Based on the results of the present study, the status of eight factors such as traditional plays, theater and street plays, artistic elements, and murals with an average score of less than 1.8 was very inappropriate. Six other factors were placed in inappropriate status.

In this regard, factors such as street music, festivals and public carnivals, and beauty in environmental advertising and special and unique buildings can be mentioned. Eventually, only three elements including creative design of sculptures and decorative volumes, waterfront design, and the art of night lighting were placed in an appropriate status.

The results of factor analysis indicated that the 22 studied factors were summarized in three factors. The first factor with seven subsets including artistic elements, historical monuments, and creative design of green spaces, painting and arrangement of decorative elements of buildings, creative design of sculptures and decorative volumes, waterfront design and special and unique buildings with a percentage of variance 38.18% has the greatest effect on the vitality of Rasht Municipality sidewalks. These indicators mainly refer to physical elements in the study area. Hence, they are introduced as "artistic elements". Having a percentage of variance of 38.18%, the second factor with three subsets including traditional plays, street theater, street music and festivals and public carnivals with a percentage of variance of 38.18% is considered as the second effective factor on the vitality of the sidewalk of Rasht Municipality. These factors are related to the activities done in the study area. Hence, they are introduced as "artistic and theatrical activities". Eventually, the third factor gains the third place with four subsets including visual and artistic attractions in space, digital paintings and visual arts, mosaics and fresco and murals with a percentage of variance of 15.22%. The third group of factors that is derived from factor analysis refers to graphic arts. Hence, they are introduced as

"environmental graphics". Overall, it can be said that out of 22 studied factors, 15 main factors in the field of achievement of urban arts on the sidewalk of Rasht Municipality were identified.

Conclusion

Collective and public arenas in the city are considered as a platform for the achievement of urban arts. The spaces that promote vitality are both movement and pause, and in fact urban life can be shown in these spaces. In order to be influential in developing the quality and vitality of that environment, urban art must be defined and demonstrated based on the context and place in which it is formed. In the cultural sidewalk of Rasht, the attractiveness of the studied sidewalk can be increased by designing special and unique buildings, creative design of green space, designing artistic elements and, in fact, by focusing on artistic elements. This attraction makes more use of space and increases the tourism potential and vitality of this space. On the other hand, performing artistic activities such as traditional and indigenous plays, organizing music and street theaters, and celebrating public festivals and carnivals, become a platform for human and social activities and enhance the vitality of the space.

مقاله پژوهشی

واکاوی عوامل مؤثر بر ارتقاء سرزندگی فضاهای جمعی با تأکید بر نقش هنرهای شهری از دیدگاه شهروندان؛ مطالعه موردی: مجموعه پیاده‌راه فرهنگی شهرداری شهر رشت

افشین عموزاده لیجایی^۱، سامان ابی زاده^۲

۱- استادیار گروه گرافیک، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۲- استادیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

سرزندگی فضاهای جمعی همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران مطرح است. متأسفانه با وجود علم به فوائد و سودمندی های ناشی از حضور هنرهای شهری در فضاهای شهری، شاهد کمبود این چنین آثار و همچنین، عدم تعامل آنها با استقاده کنندگان از فضاهای شهری کشور می باشیم. هدف اصلی از انجام این پژوهش، بررسی وضعیت مجموعه پیاده‌راه فرهنگی شهرداری شهر رشت از لحاظ عوامل هنرهای شهری و همچنین، تعیین عوامل اصلی در زمینه پژوهش هنرهای شهری در پیاده‌راه یاد شده بود. روش انجام این پژوهش توصیفی - تحلیلی است. برای گردآوری داده‌ها از تکنیک پرسش‌نامه استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری و تحلیل عاملی اکتشافی تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که از ۲۲ عامل مورد بررسی، ۱۴ عامل در وضعیت نامناسب و بسیار نامناسب قرار دارند. عامل هنر نورپردازی شبانه با نمره میانگین ۳/۳۶ در رتبه نخست قرار داشت. رتبه دوم را عامل طراحی خلاقانه مجسمه ها و حجم های تزئینی با میانگین ۳/۲۶ به خود اختصاص داد. عوامل دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری با نمره میانگین ۱/۰۷ و زیبایی مبلمان شهری با نمره میانگین ۱/۱۲ در پایین‌ترین سطح قرار گرفتند. بر اساس روش تحلیل عاملی اکتشافی، ۱۵ عامل کلیدی شناسایی شد که در سه گروه عناصر هنری (طراحی خلاقانه فضاهای سبز، رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها، یادمان‌های تاریخی، المان‌های هنری، طراحی خلاقانه مجسمه‌ها و حجم‌های تزئینی، طراحی آب نما، ساختمان‌های ویژه و منحصر به فرد)، فعالیت‌های هنری (نمایش‌های سنتی، تئاتر خیابانی، موسیقی‌های خیابانی و جشنواره ها و کارناوال‌های عمومی) و گرافیک محیطی (جذابیت‌های بصری و هنری در فضا، تابلوهای دیجیتالی و هنرهای تصویری، معرق کاری و دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری) قرار گرفتند.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۱

تاریخ داوری: ۱۳۹۹/۰۵/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۲۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jupm.2022.4330

واژه‌های کلیدی:

فضاهای جمعی، سرزندگی، هنرهای شهری، پیاده‌راه، رشت

* نویسنده مسئول: افشین عموزاده لیجایی

نشانی: استادیار گروه گرافیک و طراحی محیطی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

تلفن: ۰۹۱۲۸۰۹۰۶۳۳

پست الکترونیکی: dr.amoozadeh@guilan.ac.ir

عالی ترین مرتبه از هنر شهری بهره گرفت که می تواند زینت بخش این عرصه ها باشد (Beheshti, 2010: 68). در واقع، وقتی هنر شهری در جایی از شهر اجرا می شود باید متناسب با آن مکان بوده و در زمینه موجود تعریف شود تا بتواند مقوم کیفیت آن مکان شود. متأسفانه علیرغم علم به فوائد و سودمندی های ناشی از حضور هنرهای شهری در فضاهای شهری، شاهد کمبود این چنین آثار و هم چنین، عدم تعامل آنها با استفاده کنندگان از فضاهای شهری کشور می باشیم. در این پژوهش پیاده راه مرکزی شهر رشت به عنوان مطالعه موردی جهت بررسی نقش هنرهای شهری در ارتقاء سرزندگی فضاهای عمومی انتخاب شد. از این رو، این پژوهش در راستای پاسخ به سوالات زیر انجام شده است:

- مجموعه پیاده راه فرهنگی شهرداری شهر رشت از لحاظ عوامل هنرهای شهری در چه وضعیتی قرار دارد؟
- کدام عوامل در زمینه پژوهش هنرهای شهری در فضای پیاده راه فرهنگی شهرداری شهر رشت نقش کلیدی دارند؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

سرزندگی فضاهای جمعی

فضاهای جمعی در شهرهای امروز، مهم ترین بخش محیط های شهری هستند که در چنین عرصه هایی بیشترین تماس، ارتباط و تعامل میان انسان ها رخ می دهد (Rafieyan et al, 2013: 36). به باور رابرت کوان، فضاهای عمومی بخشی از یک شهر با مالکیت عمومی است که در دسترس عموم بوده و مردم می توانند به صورت رایگان و ۲۴ ساعته از آن ها استفاده کنند (Cowan, 2005). اصطلاح فضای عمومی برای توصیف آن دسته از فضاهایی از شهر مانند خیابان، پارک ها، میدانی و ساختمان های عمومی که برای عموم آزاد بوده و برای همه قابل دسترس است، بکار می رود (Dolors, 2004: 2). در تعریفی دیگر، فضاهای جمعی قسمت هایی از یک شهر بیان شده که عموم مردم به صورت رایگان می توانند از آنها استفاده کرده و به فعالیت های اجتماعی بپردازند (Habibi and Alipoor, 2015: 18). بنابراین فضاهای جمعی در شهرهای ما یکی از عناصر کلیدی هستند که فرصت ها و امکانات متنوعی را برای مردان و زنان ایجاد می کنند (Artopoulos et al, 2019: 167). مسئله ای که همواره دغدغه بسیاری از پژوهشگران است، سرزندگی و پویایی فضاهای جمعی است. (Golkar, 2006: 25). سرزندگی به شکل امکان گرد هم آمدن غیررسمی مردم در عرصه های عمومی، ارزش قائل شدن همه شهروندان برای یکدیگر و احترام به معرفت و آگاهی های تمام ساکنان تعریف می شود (Dadpoor, 2012: 35). سرزندگی با ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی توصیف می شود و تعریف آن در "کیفیت زندگی" تجلی می یابد

رشد و گسترش شهرها و جمعیت شهرنشین، مسائل و مشکلات زیادی را برای شهرها رقم زده است (Azadeh et al., 2019: 285). پس از مدرنیته شدن شهرها، فضاهای شهری نه تنها معنا و کارکرد واقعی خود را از دست دادند بلکه نتیجه چنین روندی شکل گیری مکان هایی بود که روز به روز به هم شبیه تر می شوند (Bahrami, 2018: 148). (Nikoo and Sajjadzadeh, 2018). سطح بالای کیفیت و سرزندگی فضاهای شهری شرطی لازم برای جوامع شهری است، به گونه ای که مردم را قادر می سازد که از تعاملات اجتماعی لذت ببرند. در واقع، سرزندگی فضاهای شهری، سلامت اجتماعی شهروندان را بهبود می بخشد (Asadi et al, 2020: 18). یکی از ابزارهای کاربردی و مؤثر که نقش قابل توجهی در ارتقاء سرزندگی فضاهای جمعی دارد، هنر است (Vahdat and Sajjadzade, 2016: 26). در طول تاریخ، هنر از راه بناهای یادبود، مجسمه ها، فواره ها، جزئیات و تزئینات ساختمانی سهمی ارزشمند در کیفیت فضای شهری داشته است. هدف هنر، آفرینش فضایی عینی یا ذهنی است که می تواند متأثر از انواع هنر از یک تابلوی نقاشی یا یک نوای موسیقی تا یک اثر معماری باشد. استفاده از این قابلیت هنر در فضاهای عمومی می تواند تأثیرات بسزایی در ماهیت و حس فضایی - مکانی فضاهای عمومی شهر داشته باشد (Vahdat Talab and Rahimean, 2013). هنر شهری به مثابه جلوه ای از هنر برخاسته از بطن و متن و بافت هر جامعه و مردم آن در پی آن است تا دگرباره هنر را با زندگی جاری مردم در هم آمیخته و زیبایی شناختی را در بستر زندگی آنان وارد کند. این گونه هنری در پی آن است تا جذابیت زندگی شهری را افزون گرداند (Shahabian and Haghghi, 2014: 90). امروزه استفاده از هنر و مداخلات هنری در عرصه های عمومی شهر به شکلی گسترده در درون برنامه های توسعه در بازسازی جوامع و بهبود کیفیت زندگی، تبدیل به یکی از محورهای اصلی مباحث فرایند دگرگونی محیط شده است (Mozaffar et al, 2017: 74). هنر شهری به عنوان یک ابزار مؤثر و ارزشمند نقش مهمی در کیفیات فضاهای عمومی دارد. عناصر هنری مستقر در فضای شهری می توانند زمینه ساز حضور یا عدم حضور شهروندان در فضاهای شهری باشند (Vahdat and Sajjadzade, 2016: 25). می توان نمود بهره گیری از هنرهای شهری را از دیرباز در فضاهای شهری ایران زمین مشاهده کرد. هر چند این دست نموده ها در ایران به گونه ای بومی و گره خورده با فرهنگ و بافت هر شهر و هر اقلیم در زمان خودش نمایان شده اند. گذر زمان و تغییر و تبدیلات صورت گرفته حضور چنین جلوه های هنری را در عرصه شهری کم رنگ کرده و جلوه های دگر بر آن زده است (Shahabian and Haghghi, 2014: 90). با توجه به اینکه هنر شهری در عرصه های عمومی در پی تقاضای جامعه شهری و مبتنی بر کیفیت به وجود می آید، می توان برای ارتقای کیفیت فضای شهری در

مدنی و آگاهی از ماهیت معانی فرهنگی بسیار مهم است. نکته با اهمیت آنکه هنرهایی که در شهر پدید می آیند کیفیت محیط را تحت تأثیر قرار می دهند و در ارتقای کیفیت زندگی شهری نقشی مهم بر عهده دارند (Mozaffar et al, 2017: 78). به اعتقاد رمسار هنر در فضاهای شهری کاربردهای متفاوتی دارد؛ به عنوان نمونه می توان به یادآوری خاطرات، بهبود منظر شهری، کمک به احیاء اقتصاد در خلال گردشگری و سرمایه گذاری، کمک به احیاء فرهنگی هنری، هویت بخشی به جامعه و پاسخگویی به سیاست های عمومی ارتقاء کیفیت زندگی شهری، اشاره کرد (Remesar, 2001).

نقش هنرهای شهری در ارتقاء سرزندگی

بحث هنرهای شهری متوجه عرصه های عمومی شهر است؛ صحنه هایی که جریان زندگی شهری در آن به وقوع می پیوندد و این عرصه ها با مقیاس های متفاوت در پهنه های شهری وجود دارد و بسته به مقدار ارزششان نیز متغیر است (Beheshti, 2010: 68). در واقع، به کارگیری هنرهای شهری در فضاهای جمعی از راه اصلاح محیط زیست ساخته شده، انسانی نمودن فضاهای شهری و القاء معانی تازه و جدید به مکان و همچنین، از راه بسترسازی برای گفتگو و بحث های اجتماعی، سرزندگی را ارتقاء می دهند. از سوی دیگر حضور هنر در فضای شهری افزایش استفاده از فضای شهری، ارتقاء توان گردشگری فضا، تقویت اقتصاد محلی را به همراه دارد (Ozsoy & Bayram, 2007: 10). مجموع این عوامل سرزندگی فضای شهری را منجر خواهد شد. هنر شهری با آثار هنری که در یک مکان عمومی همچون موزه، گالری یا هر مکان همگانی دیگر به نمایش در می آیند، متفاوت است (Vahdat and Sajjadzade, 2016: 27). جدول ۱، انواع هنرهای شهری را نشان می دهد.

(Timmer & Seymoat, 2005: 24). لینچ سرزندگی را یکی از هفت محور اصلی کیفیت یک شهر می داند. این هفت محور اصلی عبارت اند از: سرزندگی، معنی، تناسب، دسترسی، نظارت و اختیار، کارایی و عدالت. به باور وی، سرزندگی یعنی اینکه تا چه اندازه شکل شهر حامی عملکردهای حیاتی، نیازهای بیولوژیکی و توانایی های انسانی بوده و از همه مهم تر چگونه بقاء همه موجودات را ممکن می سازد. این یک معیار انسان محوری است (lynch, 2005: 152). هم چنین، از دید کرمونا مکان سرزنده مکانی است که عمده فعالیت های آن به خوبی صورت می پذیرد و در آن به کاربری های مکمل اجازه رشد و گسترش داده می شود (Carmona, 2007: 27).

هنرهای شهری

هنرهای شهری که شامل طیف گسترده ای از رسانه هاست، از ملاحظات زیبایی شناسی تا کنش های اجتماعی و مشارکتی، همراه با برخی از مطالعات نوظهور، همراه با جنبه های نظری و هنری نه تنها قادرند «منظر دیداری شهر» را بهبود بخشند بلکه پدیده ای مؤثر در ارتباطا اند و توانایی نفوذ در افکار عمومی و ارائه ایده آل های معنوی، فرهنگی و اجتماعی را دارند (Radisic, 2010: 107). راهبردهای هنرهای شهری، اشتراک گذاشتن تجارب، احیای حافظه جمعی و مشارکت طیفی گسترده از مردم و هنرمندان در تحولات مدنی مانند جشن ها، جشنواره ها و برنامه های هنری در راستای توسعه فرهنگی و بهبود و بالا بردن کیفیت زندگی و نشاط شهروندان از راه کنش ها و فعالیت های هنری در فضاهای شهری است (Urban Art Strategy, 2002: 4-5). هنرهای شهری فرایند خلاقانه، پیچیده و کنشی دوسویه است که هدف اصلی هنرمند، مردم و شهر است. به بیان دیگر، هنرهای شهری بمنظور ایجاد اشتیاق و تعاملات زندگی شهری انجام می شود و مشارکت در زندگی

جدول ۱. گروه بندی هنرهای شهری

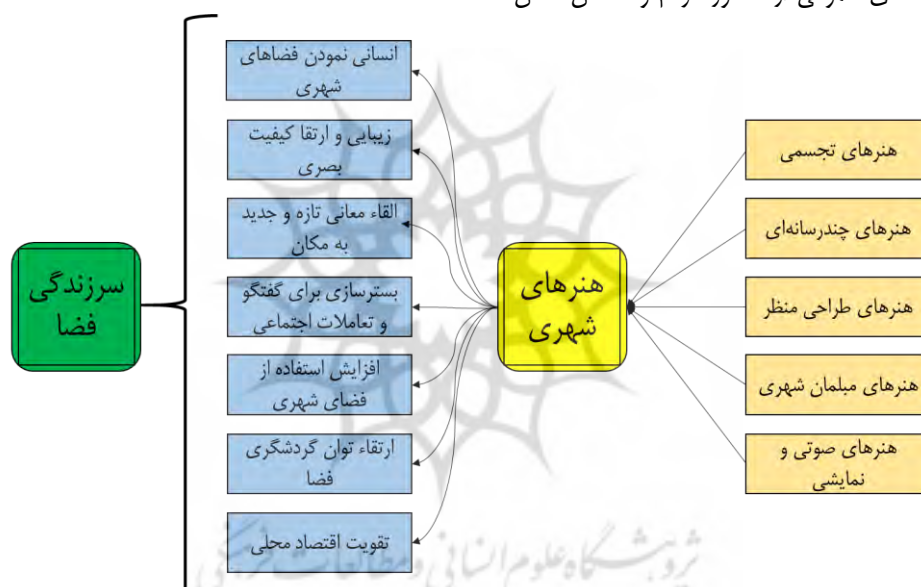
نام هنر شهری	شرح
هنرهای خیابانی	معمولاً به واسطه خرده فرهنگ ها با اهداف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و اعتقادی و در مواردی به دلیل شور و شوق هنری پدید می آیند، مانند گرافیتی
هنرهای مردمی	در فضاهای عمومی (بدون دخالت دولت ها و مدیریت شهری) توسط صحنه گردانان و دوره گردان اجرا می شوند و به گونه معمول با هدف درآمدزایی همراه است؛ شامل: نوازندگی، خوانندگی، رقص، شعبده بازی، معرکه گیری و زورگری (به اصطلاح عامیانه نمایش های پهلوانی)
هنرها و جشن های عمومی	با اهداف آیینی، سنتی، مذهبی، فرهنگی، تفریحی و ... مانند جشنواره ها و کارناوال های عمومی و ملی و ...
هنرهای تخصصی در عرصه های عمومی و در مالکیت عمومی	هنرمند محور که توسط هنرمندان، طراحان و معماران برای تولید یک اثر هنری یا پروژه شهری ماندگار پدید می آیند که به لحاظ تاریخی، هنر در مالکیت عمومی که به طور سنتی به عنوان «هنر عرصه های عمومی»

نام هنر شهری	شرح
	(هنر عمومی / هنر همگانی) شهرت دارد، مربوط به آثار معماری، مجسمه، دیوار نگاره ها و دیگر اشکال هنری است که در فضاهای شهری در دسترس مردم قرار دارد.
هنرهای رسانه ای و شنیداری تخصصی	توسط هنرمندان و افراد حرفه ای متخصص پدید می آیند یا اجرا می شوند؛ شامل: موسیقی، سینما، هنر ویدئو، نمایش، سیرک و ...

منبع: Abasgolizade., 2011: 3; Selwood, 1995

های اجتماعی را بهبود می بخشد (Vahdat and Sajjadzade, 2016: 28). روی هم رفته، هنرهای شهری می توانند تأثیرات مهمی در بافت اجتماعی فضاهای شهری ایجاد کنند که از آن جمله می توان به این موارد اشاره کرد: ۱. ایجاد تنوع و سرزندگی در فضاهای شهری؛ ۲. خوانایی و ایجاد هویت؛ ۳. آموزش و پرورش ذهن؛ و ۴. زیبایی و ارتقای کیفیت بصری.

عناصر هنری مستقر در فضای شهری می تواند مردم را جذب کرده و با حضور شهروندان، اجتماع را در فضا بسازد و سرزندگی و هویت محلی فضاهای شهری را تضمین نماید. در واقع، هنری شهر با جذب طیفی گسترده از گروه های اجتماعی، حس همگرایی و تعامل مستقیم شهروندان را باوجود بینش ها، احساس ها، خواسته ها و گرایش های گوناگون تقویت می کند. هم چنین، این هنر با آشتی دادن مردم با فضاهای عمومی شهری، بحران خالی شدن عرصه های عمومی از حضور مردم و کاهش کنش

شکل ۱. چارچوب و مدل نظری پژوهش (منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸)

عمومی و شهری، که موجبات افزایش طراوت، شادابی و نیز افزایش سرزندگی فضاها را فراهم می کند، پرداخته شده است (Vahdat Talab and Rahimean, 2013). پورا احمد و همکاران در مقاله "تحلیل نقش پیاده راه های شهری در ارتقای سرزندگی فضاهای شهری مطالعه موردی: پیاده راه ۱۷ شهریور، تهران" با روش توصیفی-تحلیلی به دنبال تحلیل نقش پیاده راه ۱۷ شهریور به منزله فضای عمومی در سرزندگی فضای شهری است. نتایج پرسش نامه با نرم افزار SPS تحلیل شد و نشان داد این پیاده راه با توجه به کارکرد و ساختار کنونی خود نتوانسته موجب سرزندگی محیط شود. (Pourahmadet al, 2016). اکبرزاده و همکاران نیز سرزندگی پیاده راه علم الهدی رشت را در چهار بعد کالبدی، زیست محیطی، آسایش و راحتی و کاربری و

در ارتباط با موضوع سرزندگی پیاده راه های شهری و نقش هنرهای شهری در کیفیت محیط تاکنون پژوهش های گوناگونی انجام شده است که در ادامه به برخی از مهم ترین موارد اشاره می شود. در پژوهش وحدت طلب و رحیمیان با عنوان «بررسی مفهوم هنر عمومی و کنش متقابل آن با مردم در فضاهای عمومی و شهری» ضمن بررسی انواع هنر عمومی، به گونه هنر عمومی تعاملی و متقابل در فضاهای شهری غنی جهان پرداخته و پس از آن به چگونگی ایجاد تعامل و کنش متقابل بین هنرهای عمومی و مردم اشاره می کند. نتیجه پژوهش نشان می دهد که فضاهای شهری ایرانی فاقد رویکرد تعامل هنر عمومی بوده و ارائه راهکارها و پیشنهادهای مؤثر برای مدیران شهری جهت استفاده هر چه بیشتر از گونه های هنر عمومی در فضاهای

همکاران با عنوان «هنر بازسازی؛ نوسازی شهری از راه فعالیت های فرهنگی» است. این کتاب با توجه به سیاست‌های بازسازی شهری با استفاده از هنر نگارش شده و بیان می‌کند که پروژه های فرهنگی نقش مهمی در بازسازی شهری بریتانیا از اواسط دهه ۸۰ به بعد داشته است (Landry et al, 1996).

جلال الدینی و اوکتای در سال ۲۰۱۲ مطالعه ای را در زمینه تجزیه و تحلیل اجتماعی - فضایی سرزندگی در خیابان‌های شهر قبرس انجام داده اند. در این مطالعه دو خیابان سالامیس و کیرینیا از مرکز شهر قبرس براساس مفهوم سرزندگی و از نظر عواملی همچون نوع استفاده، گروه‌های اجتماعی استفاده کننده، فعالیت ها و زمان وقوع فعالیت و زمان سرزنده خیابان در طول روز با هم مقایسه شده اند. نتایج نشان می‌دهد سرزندگی خیابان پالامیس بیش تر از کیرینیاست (Jalaladdini & Oktay, 2012: 664). سماواتی و همکاران در سال ۲۰۱۳ به بررسی نقش سرزندگی و زیست پذیری خیابان های شهری در ارتقای کیفیت پیاده‌محروری بلوارهای شهری می پردازند. در این پژوهش، سرزندگی خیابان بوعلی همدان با توجه به چهار بعد: دسترسی، علت مراجعه، رسیدگی شهرداری و تنوع استفاده کنندگان مورد بررسی قرار گرفته است (Samavati et al, 2013: 554). نتایج بررسی منابع علمی حاکی از آن است که تاکنون پژوهشی که نقش هنرهای شهری در سرزندگی پیاده راه های شهری را بررسی کرده باشد، انجام نشده است. به بیان دیگر، در رابطه با ارتقاء سرزندگی در فضاهای شهری، به عوامل و شاخص های هنرهای شهری توجهی نشده است. از سوی دیگر مقالات مربوط به هنرهای شهری نیز کم تر با موضوع سرزندگی ارتباط دارند. بنابراین نوآوری و تمایز پژوهش حاضر، بررسی نقش هنرهای شهری در ارتقاء سرزندگی فضاهای جمعی و ارائه عوامل کلیدی در این زمینه است.

روش پژوهش و شناخت محدوده

هدف اصلی از انجام این پژوهش، ارزیابی نقش عوامل فرهنگی و هنری در سرزندگی فضاهای جمعی با مطالعه موردی پیاده‌راه شهرداری رشت از دیدگاه شهروندان است. در این راستا براساس مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهش، ۲۲ عامل در حوزه هنرهای شهری شناسایی شد (جدول ۲). در ادامه براساس این عوامل پرسش‌نامه پژوهش طراحی گردید. در این پرسش‌نامه از پاسخ‌دهندگان خواسته شد تا وضعیت این عوامل را در مجموعه پیاده‌راه فرهنگی شهر رشت در قالب طیف لیکرت (۱= بسیار نامناسب، ۲= نامناسب، ۳= متوسط، ۴= مناسب، ۵= بسیار مناسب) ارزیابی نمایند.

فعالیت مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد در بسیاری از شاخص‌ها همچون فعالیت‌های شبانه، تنوع فعالیتی و پاکیزگی محیط، وضعیت محدوده مورد مطالعه بسیار نامطلوب است (Akbarzadeh et al, 2016).

پژوهش وحدت و سجاذزاده با عنوان «بررسی و ارزیابی نقش هنر شهری در افزایش میزان حضورپذیری فضاهای عمومی با تأکید بر گرافیک شهری» به بررسی نقش هنرهای عمومی و شهری با تأکید بر گرافیک شهری در حضورپذیری و مردم‌گرا بودن فضاهای عمومی پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که مهمترین و بیش‌ترین تأثیر هنر گرافیک شهری در حضورپذیری مکان‌های شهری از نظر شهروندان و استفاده کنندگان از فضا مربوط به عناصر و شاخص های مؤلفه کلیدی و پس از آن مؤلفه های اجتماعی، معنایی و محیطی است. بمنظور ارتقای ارزش های هنری- بصری محیط های شهری و هم‌چنین، در جهت پویایی و رفع نواقص و نقاط ضعف مکان های شهری پیشنهادهایی ارائه شده است (Vahdat and Sajjadzade, 2016). پژوهش مظفر و همکاران با عنوان «نقش هنرهای شهری در بهبود کیفیت محیط زیست شهری» با هدف تبیین نقش هنرهای شهری در بهبود کیفیت زندگی شهری نگارش شد. نتایج نشان داد هنرهای شهری با طیف گسترده می‌توانند در سیاست های فرهنگی تأثیرگذار باشند و از راه هویت سازی، زیباسازی، تلطیف فضاهای شهری، نشاط و سرزندگی و ... نقش مؤثری در بهبود کیفیت زندگی شهری داشته باشند (Mozaffar et al, 2017). پژوهش بهرامی نیکو و سجاذزاده با عنوان «نقش هنر عمومی در آفرینش مکان های شهری» با هدف پشتیبانی از سیاست های فرهنگی مردم محور، ضمن در نظر گرفتن نقش فعالیت‌های هنری و هنر عمومی در ارتقاء کیفی فضاهای شهری، سعی در تبیین رابطه و نقش هنر عمومی در آفرینش مکان های شهری دارد. نتایج پژوهش مبین تأثیر هنر عمومی در هر یک از مؤلفه های اصلی آفرینش مکان و روابط موجود بین این مؤلفه ها می‌باشد. هم‌چنین، نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن است که موفقیت برنامه های هنر عمومی در آفرینش مکان‌های شهری در گرو احترام به فضای در نظر گرفته شده برای آن ها و برقراری ارتباط با مردم است (Bahrami Nikoo and Sajjadzadeh, 2018). در پژوهش رمسار در سال ۲۰۰۵، به خروج هنر از گالری ها و وارد شدن آن به حوزه عمومی و شهری پرداخته است. در این پژوهش وی تأثیر هنر در مکان و هر نقطه که در آن مردم زندگی، کار و یا اوقات فراغت خود را می گذرانند، تأکید می‌کند (Remesar, 2005). نوشته دیگری که در این زمینه می‌توان به آن اشاره کرد کتاب لندری و

جدول ۲. عوامل مرتبط با هنرهای شهری در مجموعه پیاده‌راه شهرداری رشت

ردیف	شاخص	ردیف	شاخص
۱	نمایش‌های سنتی	۱۲	یادمان‌های تاریخی
۲	تئاتر و نمایش‌های خیابانی	۱۳	زیبایی نمای ساختمان‌ها
۳	موسیقی‌های خیابانی	۱۴	طراحی خلاقانه فضاهای سبز
۴	جشنواره‌ها و کارناوال‌های عمومی	۱۵	رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها
۵	رویدادهای فرهنگی و هنری	۱۶	معرق کاری
۶	آئین‌ها و آداب و رسوم محلی	۱۷	دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری
۷	عملکرد تماشاخانه‌ها، گالری‌ها و ...	۱۸	طراحی خلاقانه مجسمه‌ها و حجم‌های تزئینی
۸	زیبایی مبلمان شهری	۱۹	طراحی آب نما
۹	المان‌های هنری	۲۰	زیبایی در تبلیغات محیطی
۱۰	جذابیت‌های بصری و هنری در فضا	۲۱	ساختمان‌های ویژه و منحصر به فرد
۱۱	تابلوه‌های دیجیتالی و هنرهای تصویری	۲۲	هنر نورپردازی شبانه

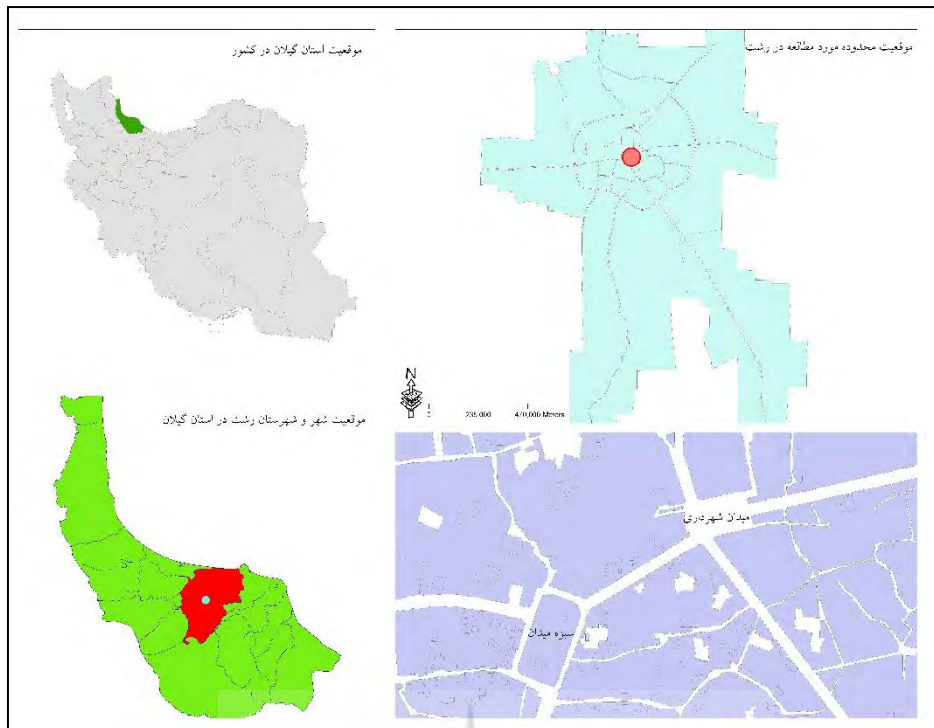
منبع: مطالعات نویسنده‌گان، ۱۳۹۸

توصیفی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای وضعیت عوامل هنرهای شهری در محدوده مورد مطالعه بررسی شد. برای تعیین عوامل اصلی و در واقع کشف عواملی که بیش‌ترین نقش را در سرزندگی پیاده‌راه فرهنگی شهرداری رشت دارند، از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد.

محدوده مورد مطالعه یعنی مجموعه پیاده‌راه فرهنگی شهرداری رشت، از جمله فضاهای شهری مهم در مرکز شهر رشت است که دو میدان مهم و پرتحرک شهر رشت (میدان شهدای ذهاب و سبزه‌میدان) را به هم متصل می‌سازد و خیابان‌های مهم و پررفت‌وآمد شهر در اطراف آن قرار دارد. این مجموعه از اصلی‌ترین مراکز اقتصادی شهر رشت است که غالباً بوتیک‌ها و فروشگاه‌های کفش و لباس در آن متمرکز هستند و از این رو، جمعیت زیادی را به سوی خود می‌کشاند. شکل ۳، موقعیت این پیاده‌راه را در شهر رشت نشان می‌دهد.

در این پژوهش جامعه آماری برابر با شهروندان حاضر در پیاده‌راه شهرداری شهر رشت بود. برای تعیین حجم نمونه پژوهش از فرمول کوکران استفاده شد. با توجه به این موضوع که داده‌های آماری دقیقی در مورد جامعه آماری پژوهش وجود نداشت، حجم جامعه بی‌نهایت در نظر گرفته شد. در فرمول کوکران اندازه نمونه با افزایش حجم جامعه، بیشینه برابر با ۳۸۴ خواهد بود. در مجموع تعداد ۴۰۰ پرسش‌نامه در بین شهروندان حاضر در پیاده‌راه فرهنگی شهرداری رشت توزیع شد. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها، تعداد ۳۷۴ پرسش‌نامه کامل و بدون خطا، جمع آوری و داده‌های پرسش‌نامه‌ها در نرم افزار SPSS وارد شد.

در این پژوهش برای سنجش و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری در محیط نرم‌افزار SPSS استفاده شد. در بخش یافته‌های

شکل ۲. موقعیت مکانی محدوده مورد مطالعه (ترسیم: نویسندگان، ۱۳۹۸)

بحث و یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

نخستین بخش از یافته‌های این پژوهش به بررسی وضعیت مجموعه پیاده راه شهرداری شهر رشت براساس عوامل هنرهای شهری اختصاص دارد. برای این بررسی، از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. براساس پرسش‌نامه تنظیم شده، نمرات بین ۱ تا ۵ بود، بنابراین، مقدار آماره آزمون را برابر ۳ که مقدار متوسط متغیر است، در نظر گرفتیم. اگر میانگین متغیر بیش‌تر از ۳ باشد نشان دهنده وضعیت مناسب و میانگین کمتر از ۳ نشان دهنده وضعیت نامناسب است.

فرض صفر = وضعیت عوامل مربوط به هنرهای شهری در پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت برابر با حد متوسط (۳) است. فرض مقابل = وضعیت عوامل مربوط به هنرهای شهری در پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت برابر با حد متوسط (۳) نیست. با توجه به جدول شماره ۳ که از نرم افزار SPSS خروجی گرفته شده است، باید مقدار Sig و یا سطح معنی داری تفسیر شود. اگر مقدار سطح معنی داری بیش‌تر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر را می‌پذیریم. به این معنا که توزیع داده‌ها برابر با حد متوسط است. در طرف مقابل در صورتی که مقدار Sig کمتر از ۰/۰۵ شود فرض صفر رد می‌شود.

جدول ۳. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی وضعیت عوامل هنرهای شهری

مقدار آزمون = ۳					
عامل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی‌داری (Sig)	اختلاف میانگین با آماره آزمون
نمایش‌های سنتی	۳۷۴	۱/۵۶	۰/۸۹	۰/۰۰۰	-۱/۴۴
تئاتر و نمایش‌های خیابانی	۳۷۴	۱/۷۸	۰/۴۸	۰/۰۰۲	-۱/۲۲
موسیقی‌های خیابانی	۳۷۴	۲/۲۶	۰/۵۵	۰/۰۰۰	-۰/۷۴
جشنواره‌ها و کارناوال‌های عمومی	۳۷۴	۲/۵۶	۰/۶۹	۰/۰۰۰	-۰/۴۴
رویدادهای فرهنگی و هنری	۳۷۴	۲/۸۹	۰/۹۸	۰/۰۶۸	-۰/۱۱
آئین‌ها و آداب و رسوم محلی	۳۷۴	۲/۹۱	۰/۴۴	۰/۰۹۱	-۰/۰۹
عملکرد تماشاخانه‌ها، گالری‌ها و ...	۳۷۴	۱/۱۷	۰/۷۵	۰/۰۰۰	-۱/۶۹
زیبایی مبلمان شهری	۳۷۴	۱/۱۲	۰/۹۱	۰/۰۰۰	-۱/۸۸
المان‌های هنری	۳۷۴	۱/۶۹	۰/۷۳	۰/۰۰۰	-۱/۳۱
جاذبیت‌های بصری و هنری در فضا	۳۷۴	۱/۴۴	۰/۴۹	۰/۰۰۱	-۱/۵۶

مقدار آزمون = ۳					
عامل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی‌داری (Sig)	اختلاف میانگین با آماره آزمون
تابلوهای دیجیتالی و هنرهای تصویری	۳۷۴	۱/۳۱	۰/۶۶۸	۰/۰۰۰	-۱/۸۳
یادمان‌های تاریخی	۳۷۴	۲/۹۳	۰/۹۵	۰/۰۷۸	-۰/۰۷
زیبایی‌نمای ساختمان‌ها	۳۷۴	۳/۰۹	۰/۹۴	۰/۰۹۳	۰/۰۹
طراحی خلاقانه فضاهای سبز	۳۷۴	۲/۲۳	۰/۸۸	۰/۰۰۰	-۰/۷۷
رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها	۳۷۴	۳/۰۶	۰/۷۶	۰/۰۸۸	۰/۰۶
معرق کاری	۳۷۴	۲/۲۲	۰/۴۹	۰/۰۰۰	-۰/۷۸
دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری	۳۷۴	۱/۰۷	۰/۴۷	۰/۰۰۰	-۱/۸۴
طراحی خلاقانه مجسمه‌ها و حجم‌های تزئینی	۳۷۴	۳/۲۶	۰/۴۴	۰/۰۳۱	۰/۲۶
طراحی آب نما	۳۷۴	۳/۱۸	۰/۵۹	۰/۰۰۰	۰/۱۸
زیبایی در تبلیغات محیطی	۳۷۴	۲/۱۷	۰/۴۱	۰/۰۰۰	-۰/۸۳
ساختمان‌های ویژه و منحصر به فرد	۳۷۴	۲/۳۶	۰/۴۳	۰/۰۰۰	-۰/۶۴
هنر نورپردازی شبانه	۳۷۴	۳/۳۶	۰/۳۹	۰/۰۰۰	۰/۳۶

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

است که در رابطه با این شاخص‌ها فرض صفر رد شده و وضعیت این شاخص‌ها از دیدگاه شهروندان بیش‌تر یا کمتر از حد متوسط است. با توجه به نمرات میانگین وضعیت عوامل مربوط به هنرهای شهری در مجموعه پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت در جدول شماره ۴ ارائه شده است. براساس داده‌های مندرج در این جدول، وضعیت هشت عامل همچون نمایش‌های سنتی، تئاتر و نمایش‌های خیابانی، المان‌های هنری و نقاشی‌های دیواری با نمره میانگین کمتر از ۱/۸ بسیار نامناسب است. شش عامل دیگر در وضعیت نامناسب قرار گرفتند. در این زمینه می‌توان به عواملی همچون موسیقی‌های خیابانی، جشنواره‌ها و کارناوال‌های عمومی، زیبایی در تبلیغات محیطی و ساختمان‌های ویژه و منحصر به فرد اشاره کرد. نهایتاً تنها سه عامل طراحی خلاقانه مجسمه‌ها و حجم‌های تزئینی، طراحی آب نما و هنر نورپردازی شبانه در وضعیت مناسب قرار گرفتند.

براساس نتایج پژوهش از مجموع ۲۲ عامل مورد بررسی، عامل هنر نورپردازی شبانه با نمره میانگین ۳/۳۶ در رتبه اول قرار داشت. رتبه دوم را عامل طراحی خلاقانه مجسمه‌ها و حجم‌های تزئینی با میانگین ۳/۲۶ به خود اختصاص داد. عوامل یادمان‌های تاریخی، رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها، زیبایی‌نمای ساختمان‌ها و طراحی آب نما به ترتیب با نمرات میانگین ۳/۱۸، ۳/۰۹، ۳/۰۶ و ۲/۹۳ در رتبه‌های سوم تا ششم قرار دارند. براساس نتایج بدست آمده، از مجموع ۲۲ عاملی که در زمینه هنرهای شهری نقش دارند، برای پنج عامل رویدادهای فرهنگی و هنری، آئین‌ها و آداب و رسوم محلی، یادمان‌های تاریخی، زیبایی‌نمای ساختمان‌ها و رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها، سطح معنی‌داری بیش‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شده است که به معنای تأیید فرض صفر بوده و نشان می‌دهد وضعیت این عوامل در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است. در رابطه با دیگر عوامل، سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است. این بدان معنا

جدول ۴. وضعیت عوامل هنرهای شهری در پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت

وضعیت عوامل	سطح معنی‌داری	نمره میانگین	تعداد	نام عوامل
بسیار نامناسب	$P < 0/05$	(۱-۱/۸)	۸	-نمایش‌های سنتی -تئاتر و نمایش‌های خیابانی -عملکرد تماشاخانه‌ها، گالری‌ها و ... -زیبایی مبلمان شهری -المان‌های هنری -جذابیت‌های بصری و هنری در فضا -تابلوهای دیجیتالی و هنرهای تصویری -دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری
نامناسب	$P < 0/05$	(۱/۸-۲/۶)	۶	-موسیقی‌های خیابانی

وضعیت عوامل	سطح معنی داری	نمره میانگین	تعداد	نام عوامل
متوسط	$P > 0.05$	(۲/۶-۳/۱)	۵	- جشنواره ها و کارناوال های عمومی
				- طراحی خلاقانه فضاهای سبز
				- معرق کاری
				- زیبایی در تبلیغات محیطی
				- ساختمان های ویژه و منحصر به فرد
مناسب	$P < 0.05$	(۳/۱-۴)	۳	- رویدادهای فرهنگی و هنری
				- آئین ها و آداب و رسوم محلی
				- یادمان های تاریخی
				- رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها
				- زیبایی نمای ساختمان ها
مناسب	$P < 0.05$	(۳/۱-۴)	۳	- طراحی خلاقانه مجسمه ها و حجم های تزئینی
				- طراحی آب نما
				- هنر نورپردازی شبانه

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۸

آزمون بارتلت استفاده شده است. نتایج آزمون های یاد شده نشان داد که مقدار آماره KMO برابر با ۰/۸۱۹ و آزمون بارتلت در سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ قرار دارد. نتایج بدست آمده نشان داد که انجام تحلیل عاملی بر روی عوامل هنرهای شهری امکان پذیر است.

پس از انجام آزمون های مورد نیاز، به تعیین عوامل اصلی و در واقع، خلاصه سازی عوامل پرداخته شد. برای این منظور در خروجی های نرم افزار SPSS، برای تعیین تعداد عامل ها از مقدار ویژه کمک می گیریم. در این چارچوب حداقل مقدار ویژه برای انتخاب عامل های نهایی مقدار یک است و عامل هایی که مقدار ویژه بیش تر از یک داشته باشند، جزء عامل های نهایی محسوب می شوند. براساس نتایج تحلیل عاملی، سه عامل با مقدار ویژه بیش تر از یک شناسایی شدند. جدول شماره ۵، نتایج تحلیل عاملی را نشان می دهد.

تحلیل عاملی اکتشافی: شناسایی عوامل اصلی در زمینه هنرهای شهری
در این بخش از پژوهش با استفاده از روش تحلیل عاملی، عوامل اصلی در زمینه هنرهای شهری در پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت تعیین شده است. در زمینه علت انتخاب این روش می توان گفت، در دنیای امروزی، کاهش بُعد یا بررسی ساختارهای انتزاعی که امکان اندازه گیری آنها در دنیای واقعی میسر نیست؛ می تواند از دغدغه های پژوهشگران در هر رشته ای علمی باشد؛ در این خصوص، رهیافت های گوناگونی از جمله تحلیل عاملی ابزاری مناسب برای پاسخگویی به این نیاز می باشد. به عبارتی تحلیل عاملی می خواهد داده های پیچیده را با توصیف آنها برحسب تعداد کمتری متغیر ساده سازی کند. برای انجام این تحلیل ابتدا باید توانایی عاملی شدن متغیرها و یا به عبارتی امکان پذیری انجام تحلیل عاملی بر روی عوامل بررسی شود. برای تعیین این امکان پذیری مقدار آماره KMO و هم چنین، از

جدول ۵. مقدار ویژه، واریانس تبیین شده کل، عوامل و بارهای عاملی مستخرج از تحلیل عاملی

عامل های استخراج شده	نام عامل	زیرمجموعه	بار عاملی	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده
عامل اول	عناصر هنری	طراحی خلاقانه فضاهای سبز	۰/۷۸۱	۴/۱۱۲	۳۸/۱۸
		رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها	۰/۷۱۴		
		یادمان های تاریخی	۰/۶۸۵		
		المان های هنری	۰/۶۴۸		
		طراحی خلاقانه مجسمه ها و حجم های تزئینی	۰/۶۳۳		
عامل دوم	فعالیت های هنری	طراحی آب نما	۰/۶۱۹	۳/۱۴۷	۳۳/۱۷
		ساختمان های ویژه و منحصر به فرد	۰/۶۰۱		
		نمایش های سنتی	۰/۶۴۱		
		تئاتر خیابانی	۰/۶۲۲		

عامل های استخراج شده	نام عامل	زیرمجموعه	بار عاملی	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده
		موسیقی های خیابانی	۰/۶۱۷		
		جشنواره ها و کارناوال های عمومی	۰/۵۸۹		
		جذابیت های بصری و هنری در فضا	۰/۵۷۸		
		تابلوه های دیجیتالی و هنرهای تصویری	۰/۵۴۱		
عامل سوم	گرافیک محیطی	معرق کاری	۰/۵۲۲	۱/۵۳۲	۱۵/۲۲
		دیوارنگاری و نقاشی های دیواری	۰/۵۱۱		

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۸

سرزندگی به فضاهایی نسبت داده می شود که به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و پیشرفت شخصی شهروندان کمک می کند و فضای شهری مطلوبی را تصویر می کند که غنای روحانی و فرهنگی را ایجاد می کند. هم چنین، می توان گفت فضای شهری سرزنده جایی است که زیبایی را به شهروندان و مراجعان خود بشناساند و این بدان معناست که فضای شهری سرزنده باید برای جامعه شهری جذاب، کارآمد و امن باشد. در زمینه پژوهش سرزندگی در فضاهای شهری، عوامل زیادی مطرح است. در این باره می توان به تنوع عملکردی، ایمنی و امنیت، هویت و تمایز، خلاقیت و ... اشاره کرد. از جمله عواملی که در سال های اخیر برای پژوهش مفهوم سرزندگی در فضاهای شهری توسط پژوهشگران بسیار تأکید شده است، بکارگیری هنر در فضا است.

در واقع بکارگیری ابزارهای هنری در فضاهای شهری محرکی جهت حضور هر چه بیشتر افراد در فضاهای شهری است. در دوران معاصر، پیرو تحولاتی که در ماهیت هنر به وجود آمد، هنر شهری روایتگر زندگی انسان و رابطه اش با جامعه شد. دگرگونی رویکرد جامعه به هنر و پیدایش هنر شهری، تغییر بزرگی را در فضاهای مرتبط با آن ایجاد کرد.

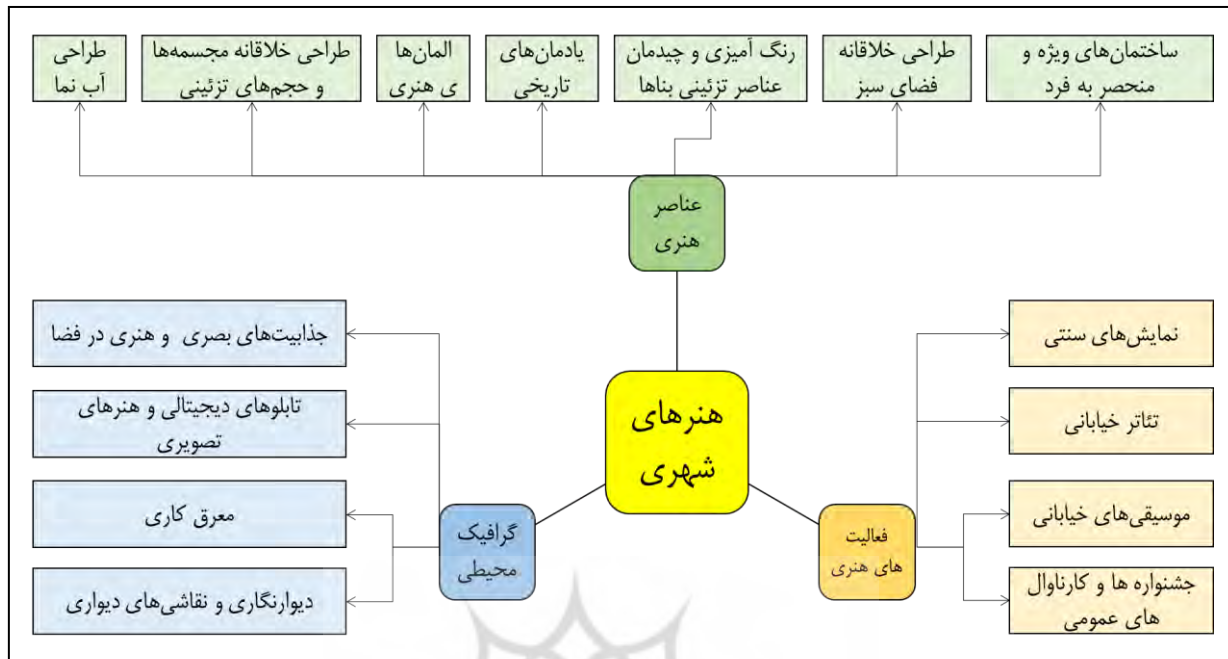
عرصه های جمعی و عمومی در شهر بستری برای پژوهش هنرهای شهری هستند. فضاهایی که باعث وقوع جریان زندگی شده، حرکت و مکتب توأمان است و در واقع زندگی شهری به نمایش در می آید. هنر شهری باید متناسب با بستر و مکانی که در آن شکل می گیرد، تعریف و آرایه شود تا بتواند در ارتقای کیفیت و سرزندگی آن محیط مؤثر باشد. در این پژوهش پیاده راه شهرداری رشت به عنوان یک عرصه جمعی و عمومی با تأکید بر عوامل هنرهای شهری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که از ۲۲ عامل مورد بررسی ۱۴ عامل همچون نمایش های سنتی، تئاتر و نمایش های خیابانی، زیبایی مبلمان شهری، دیوارنگاری و نقاشی های دیواری، طراحی خلاقانه فضاهای سبز، معرق کاری و زیبایی در تبلیغات محیطی در وضعیت نامناسب و بسیار نامناسب قرار دارند. لذا، می توان گفت که در برنامه ریزی و طراحی این فضای شهری، توجه زیادی به هنرهای شهری نشده است. هم چنین، در این پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی عوامل

براساس داده های مندرج در جدول شماره ۵، عامل اول با هفت زیر مجموعه شامل المان های هنری، یادمان های تاریخی، طراحی خلاقانه فضاهای سبز، رنگ آمیزی و چیدمان عناصر تزئینی بناها، طراحی خلاقانه مجسمه ها و حجم های تزئینی، طراحی آب نما و ساختمان های ویژه و منحصر به فرد و با درصد واریانس ۳۸/۱۸ درصد بیشترین تأثیرگذاری را بر سرزندگی پیاده راه شهرداری رشت دارند. این شاخص ها عمدتاً به عناصر کلیدی در محدوده مورد مطالعه اشاره دارند. لذا تحت عنوان «عناصر هنری» معرفی می شوند. عامل دوم با سه زیر مجموعه شامل نمایش های سنتی، تئاتر خیابانی، موسیقی های خیابانی و جشنواره ها و کارناوال های عمومی با درصد واریانس ۳۸/۱۸ درصد در مرتبه دوم از تأثیرگذاری بر سرزندگی پیاده راه شهرداری رشت قرار دارند. این عوامل به فعالیت هایی که در محدوده مورد مطالعه انجام می شود، ارتباط دارند. لذا تحت عنوان «فعالیت های هنری و نمایشی» معرفی می شوند. نهایتاً عامل سوم نیز با چهار زیر مجموعه شامل جذابیت های بصری و هنری در فضا، تابلوهای دیجیتالی و هنرهای تصویری، معرق کاری و دیوارنگاری و نقاشی های دیواری و با درصد واریانس ۱۵/۲۲ درصد در مرتبه سوم قرار دارند. گروه سوم از عوامل مستخرج از تحلیل عاملی به هنرهای گرافیکی اشاره دارند. لذا تحت عنوان «گرافیک محیطی» معرفی می شوند. در مجموع می توان گفت از ۲۲ عامل مورد مطالعه، ۱۵ عامل اصلی در زمینه پژوهش هنرهای شهری در پیاده راه شهرداری رشت، شناسایی شد.

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

شرایط حاکم بر شهرهای امروزی شیوه زندگی جدیدی را پدید آورده اند، که در آن پیاده روی و ایجاد فضاهای شهری پیاده به یکی از سیاست های اجرایی در برنامه های مدیران شهری تبدیل شده است. به طوری که یکی از انواع فضاهای پویا و سرزنده در جهان، مراکز خرید پیاده است که تعاملات مستقیم انسانی در آنها شکل می گیرد و ارتباطات تقویت می شود. موضوع سرزندگی در این گونه فضاها، یکی از فاکتورهای کلیدی در زمینه افزایش حضور افراد و گسترش مدنیت شهری است. در واقع

اصلی در زمینه هنرهای شهری شناسایی شد. بر این اساس مدل پیشنهادی پژوهش مطابق با شکل ۴ در جهت افزایش هنرهای شهری و سرزندگی بیش تر محدوده مورد مطالعه ارائه شده است.

شکل ۳. مدل پیشنهادی پژوهش در راستای پژوهش هنرهای شهری در پیاده راه فرهنگی شهرداری رشت (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸)

پیشنهادی، سومین عامل تأثیرگذار بر سرزندگی پیاده‌راه شهرداری رشت، گرافیک محیطی است. در این زمینه عواملی همچون جذابیت‌های بصری و هنری در فضا، تابلوهای دیجیتالی و هنرهای تصویری، معرق کاری، دیوارنگاری و نقاشی‌های دیواری نقش قابل توجهی دارند. سخن آخر آنکه برای ارتقاء سرزندگی و کیفیت فضاهای جمعی باید افزون بر عوامل کالبدی، به نقش گونه‌های گوناگون هنرهای شهری توجه شود. به عبارتی ارتباط بیش تر میان برنامه‌ریزان شهری و پژوهشگران حوزه هنر شهری در خلق فضاها و مکان‌های سرزنده شهری اجتناب ناپذیر است.

References

1- Asadi, A. Mododi, M. & Hossein Abadi, S. (2020). The relation between urban vitality and sense of place attachment (Case study: Qaen city). *Research and Urban planning*, 11(40), 17-30.

2- Abasgolizade, H. (2011). Study of the effect of public art with emphasis on environmental sculpture in increasing urban space quality: The sampled case. 5th Symposium on advances in science & technology. Mashhad.

3- Akbarzadeh, A. Ahmadi, H. & Azadeh, R. (2016) Evaluation the desirability of urban sidewalk based on qualitative factors Case

بر اساس مدل پیشنهادی، در پیاده‌راه فرهنگی شهر رشت می‌توان با طراحی ساختمان‌های ویژه و منحصر به فرد، طراحی خلایقانه فضای سبز، طراحی المان‌های هنری و در واقع از راه تمرکز بر روی عناصر هنری، جذابیت پیاده‌راه مورد مطالعه را افزایش داد. این جذابیت باعث استفاده بیش تر از فضا شده و توان گردشگری و سرزندگی این فضا را ارتقاء می‌دهد. از سوی دیگر اجرای فعالیت‌های هنری همچون نمایش‌های سنتی و بومی، ساماندهی موسیقی‌ها و تئاترهای خیابانی و برگزاری جشنواره‌ها و کارناوال‌های عمومی، بستری برای فعالیت‌های انسانی و اجتماعی شده و سرزندگی فضا را افزایش می‌دهد. مطابق با مدل

study: Alam al-Hoda sidewalk in Rasht city. *Research and Urban planning*, 7(25), 125-140.

4- Artopoulos, G. Arvanitidis, P. & Suomalainen, S. (2019). Using ICT in the Management of Public Open Space as a Commons. In *CyberParks–The Interface between People, Places and Technology* (pp. 167-180). Springer, Cham.

5- Azadeh, R. Mohammadi, J. & Neshat Doost, H. T. (2019). THE RELATIONSHIP BETWEEN URBAN ENVIRONMENTAL QUALITY AND MENTAL HEALTH (DEPRESSION SCALE): EVIDENCE FROM

- IRAN. Journal of Urban and Environmental Engineering, 13(2), 285-293.
- 6- Beheshti, M. (2010). Urban art; crystallization of quality in the face of the city. MANZAR, the Scientific Journal of landscape, 2(7), 68-69.
- 7- Bahrami Nikoo, M. & Sajjadzadeh, H. (2018). The Role of Public Art in Urban Place Making, Case Study: Tehran Urban Parks. Armanshahr Architecture & Urban Development, 11(23), 147-158.
- 8- Cowan, R. (2005). The dictionary of Urbanism. Streetwise press.
- 9- Carmona, M. Heath, T. Oc, T. & Tiesdell, S. (2007). Public Places—Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design. Architectural Press
- 10- Dadpoor, S. (2012). Criteria for the vitality of urban spaces Case study: Part of Valiasr St., Tehran. Jostarhaye Shahrsazi, No. 37 & 38, p. 34-40.
- 11- Dolors Garcia-Ramon, M. Ortiz, A. & Prats, M. (2004). Urban planning, gender and the use of public space in a peripheral neighborhood of Barcelona. Cities, 21(3): 215–223.
- 12- Golkar, K. (2006). Vitality and liveliness in the city with the help of urban design. Shahrnegar, Volume 7, Number 39, P. 24-28.
- 13- Habibi, M. & Alipoor Shojaee, F. (2015). A Comparative Study between two Public Spaces, the Park of Behesht-e-Madaran, as a Specific Public Space for Women and the Park of Ab-o-Atash in Tehran. HONAR-HA-YE-ZIBA: MEMARY VA SHAHRSAZI, 20(1), 17-30.
- 14- Jalaladdini, S. & Oktay, D. (2012). Urban Public Spaces and Vitality: A Socio-Spatial Analysis in the Streets of Cypriot Towns. Journal of Social and Behavioral Sciences, Vol. 35, 664-674.
- 15- Lynch, K. (2005). A Theory of Good City Form. Translated by: Seyed Hosein Bahreini, University of Tehran, Tehran.
- 16- Mozaffar, F. Hosseini, M. & Khodadadi, R. (2017). The Role of Urban Arts in Improving the Quality of Urban Environment. Scientific Journal of Pazhuhesh-e Honar, 7(13), 73-84.
- 16- Ozsoy, A. & Bayram, B. (2007). The role of public art for improving the quality of public space in the residential environment. International conference about sustainable urban areas. 25-28 June. Rotterdam. 13.
- 17- Pourahmad, A. Zanganeh shahraki, S. & Safaie Reyneh, M. (2016). Analysis the urban walkway role in promoting the vitality of urban spaces (Case study: 17 Shahrivar walkway of Tehran). Geographical Urban Planning Research (GUPR), 4(2), 175-195.
- 18- Rafieiyan, M. Taghvaei, A.K. Khademi, M. & Alipoor, R. (2013). Comparative study of quality measurement approaches in urban public space design. JOURNAL OF IRANIAN ARCHITECTURE & URBANISM, 3(4), 35-43.
- 19- Radisic, S. (2010). Public art policies- A comparative. 6th International Conference on Cultural Policy Research, Jyväskylä, Finland. 107-127.
- 20- Remesar, A. (Ed). (2001). Urban Regeneration A challenge for public Art. Barcelona: university of Barcelona.
- 21- Remesar, A. (2005). Urban regeneration: A challenge for public art. Universidad de Barcelona, Monografies Psico-Socio-Ambientals Títols Publicats.
- 22- Samavati, S. Nikookhooy, M. & Izadi, M. (2013). The Role of Vitality and Viability of Urban Streets in Enhancement the Quality of Pedestrian – Oriented Urban Venues. Journal of Basic and Applied Scientific Research, Vol. 3, 554-561
- 23- Shahabian, P. & Haghighi, R. (2014). The Analysis of the Role of Public Arts in Successful Urban Space, Naghsh-e-Jahan Square, Isfahan. Hoviatshahr, 8(19), 89-100.
- 24- Selwood, S. (1995). The benefits of public arts: The polemics of permanent art in public places. Policy Studies Institute.
- 25- Urban Art Strategy. (2002). Urban Art information kit; Urban iconography study; Heritage Recognition Strategy. Prepared for the Department of Urban Design and Architecture by Torque Propriety Limited.
- 26- Vahdat Talab, M. & Rahimean, M.R. (2013). Investigating the concept of public art and its interaction with people in public and urban spaces. The first national conference on urban planning and architecture over time, Gazvin.
- 27- Vahdat, S. & Sajadzadeh, H. (2016). The Study and Evaluation of the Role of Urban Art in Increasing the Presence of Public Spaces with an Emphasis on Urban Graphics (Case Study: Hamadan Mardom Park). Scientific Journal of Pazhuhesh-e Honar, 6(11), 25-38.
- 28- Timmer, V. & N. Seymoat, (2005). The Livable City-The World Urban Forum. 2006, Vancouver Working Group Discussion Paper.

